

Examen VSBO PBL

2023

tijdvak 1
maandag 22 mei
07.30 - 09.30 uur

Mens en Maatschappij

Naam kandidaat _____ Kandidaatnummer _____

Beantwoord alle vragen in dit opgavenboekje.

Dit examen bestaat uit 35 vragen.
Voor dit examen zijn maximaal 37 punten te behalen.
Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Meerkeuzevragen

- Omcirkel het goede antwoord (voorbeeld 1).
- Geef verbeteringen aan volgens voorbeeld 2 of 3.

- (1) A
 ⓑ
 C
 D
- (2) A
 ⓧ
 Ⓢ
 D
- (3) B A
 ⓧ
 ⓧ
 D

Arbeid

Anna: “Ik heb architectuur gestudeerd en ga eerst een jaar reizen. Daarna ga ik op zoek naar een geschikte baan.”

Emilia: “Ik heb toerisme gestudeerd en heb al een baan gevonden. Ik had verschillende motieven om meteen te gaan werken.”

- 1p 1 Anna en Emilia hebben het allebei over arbeid.
→ Vul de onderstaande zin aan door op elke stippellijn een woord in te vullen.

Arbeid is iets tot stand brengen met behulp van

..... inspanning en / of

..... inspanning.

- 1p 2 Emilia heeft verschillende arbeidsmotieven.
Voor Emilia is het sociaal motief het belangrijkste arbeidsmotief.
Wat is in dit geval dan belangrijk voor Emilia?

- A contacten met haar collega's
- B financiële onafhankelijkheid
- C regelmaat in het leven

- 1p 3 Anna en Emilia gaan in verschillende sectoren werken.
In welke sector zal Anna, als architect, werken?

- A in de primaire sector
- B in de secundaire sector
- C in de tertiaire sector
- D in de quataire sector

- 1p 4 Soms werkt Emilia ergens zwart.
Wat is een nadeel voor Emilia als zij zwart werkt?
A dat de werkgever haar sociale premies betaalt
B dat zij verzekerd is tegen ongelukken op het werk
C dat zij geen salaris krijgt wanneer zij ziek is

Pressiegroep Teampossible

Teampossible maakt afspraken met bedrijven over het werk en inkomen dat zij aanbieden. Deze afspraken worden vastgelegd in cao's. Teampossible geeft ook advies bij conflicten tussen leden en werkgevers. Ciro Cecilia is leider van Teampossible. Hij is streng en houdt van orde tijdens vergaderingen. Veel leden van Teampossible klagen dat hij niet naar hun luistert en alle beslissingen alleen neemt.

- 1p 5 Teampossible maakt afspraken over het werk en inkomen van hun leden. Teampossible is een
A bedrijf.
B politieke partij.
C vakbond.

- 1p 6 Noteer een kenmerk uit de tekst waaraan je kan zien dat Ciro een autoritaire leider is.

.....
.....

- 1p 7 Ciro leidt alle vergaderingen.
Welke rol heeft hij tijdens de vergaderingen?
A notulist
B secretaris
C voorzitter

- 1p 8 Teampossible heeft een belangrijke rol bij de cao-onderhandelingen voor hun leden. In een cao staan primaire- en secundaire arbeidsvoorwaarden vermeld.
→ Noteer een voorbeeld van een secundaire arbeidsvoorwaarde.

.....
.....

Akkerbouw vroeger en nu

Rijst oogsten met de hand

Rijst oogsten met machines

Zhaolin is geboren in China maar woont sinds een maand in Nederland. Hij praat nog geen Nederlands. In China werkte hij op de rijstvelden. Toen zijn baas moderne machines voor de rijstvelden kocht, wist Zhaolin wat dat zou betekenen voor de werkgelegenheid. Zijn neef, die al 5 jaar in Nederland woont, zegt tegen hem dat hij hem gaat helpen een baan te vinden. Hij heeft meer ongeschoolde mensen aan een baan geholpen.

- 1p 9 Noteer een mogelijk gevolg dat de komst van moderne machines voor de werkgelegenheid zal hebben.

.....
.....

- 1p **10** De neef van Zhaolin kent veel mensen die werkzaam zijn bij verschillende soorten bedrijven.
Hij is er zeker van dat hij via deze persoonlijke contacten Zhaolin aan een baan kan helpen.
Dit zal hij doen door gebruik te maken van
A de sociale media.
B een uitzendbureau.
C zijn netwerk.

- 1p **11** De werkloosheid is onder bepaalde bevolkingsgroepen groot.
Laaggeschoolden staan erg zwak op de arbeidsmarkt.
→ Noteer nog een andere groep die ook een zwakke positie op de arbeidsmarkt heeft.
-

- 1p **12** Zhaolin behoort tot een van de groepen met een slechte positie op de arbeidsmarkt.
Mensen zoals Zhaolin komen moeilijk aan een baan omdat
A zij de taal van het land niet beheersen.
B hun diploma's altijd worden geaccepteerd.
C zij alleen hoogbetaalde banen willen.

Toerisme, maar dan anders

Mangrove City Park

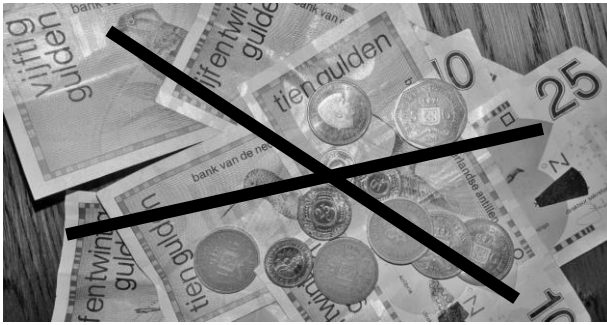

Corendon Resort

Op Curaçao wordt aandacht besteed aan het natuurlijk milieu. De overheid heeft besloten om een mangrovepark aan te leggen waar mensen kunnen wandelen. Op Curaçao werd in april 2020 het all-inclusive Corendon Resort geopend. Dit hotel richt zich voornamelijk op de toerist uit Europa die komt voor zon, zee en strand.

- 1p 13 Door natuurparken aan te leggen wordt er geïnvesteerd in het natuurlijk milieu op Curaçao. Welk voordeel heeft dit voor het toerisme op Curaçao?
- A Er zullen meer deviezen binnenkomen.
 - B Er zal meer vervuiling zijn.
 - C Er zullen meer bomen worden gekapt.
- 1p 14 Welke soort toerist zal voornamelijk kiezen voor een all-inclusive resort zoals Corendon?
-
- 1p 15 Wat wordt door het wegblijven van de toeristen direct negatief beïnvloed?
- A het milieu
 - B de overheid
 - C de werkgelegenheid
- 2p 16 Noteer twee beroepen die in een hotel direct te maken hebben met het eten en drinken van de gasten.
- 1
- 2

Geld is geld, toch?

Bij het afrekenen in de schoolkantine wordt er geen cashgeld meer geaccepteerd. Giancarlo is niet blij met deze maatregel en is verplicht gebruik te maken van een pinpas of van een speciale app op de telefoon.

- 1p 17 Giancarlo wil juist cashgeld gebruiken en vindt dat er geen rekening is gehouden met zijn
- A plicht om eigen eten mee te nemen naar school.
 - B plicht om naar school te gaan.
 - C recht om te kiezen waar hij zijn eten gaat kopen.
 - D recht om zijn mening te geven.
- 1p 18 Op welke manier kan Giancarlo laten zien dat hij niet blij is met de maatregelen?
- A Bij de snack buiten het schoolterrein eten kopen.
 - B Een stuk schrijven in de online schoolkrant.
 - C Niet meer op school verschijnen.
- 1p 19 De ouders van Giancarlo vinden dat hij niets hoeft te kopen in de kantine omdat zijn basisrecht thuis goed wordt vervuld.
- Wat voor basisrecht bedoelen de ouders van Giancarlo?
-

Kiesrecht

Dit jaar maakt mijn kleinzoon, Sebastiaan, voor het eerst gebruik van zijn algemeen kiesrecht op Sint Maarten. Hij is blij dat hij in een land woont waar hij het recht heeft om te stemmen."

- 1p 20 Sebastiaan maakt voor het eerst gebruik van zijn algemeen kiesrecht. Sebastiaan is
- A 18 jaar of jonger en ingezetene van Nederland.
 - B 18 jaar of jonger en ingezetene van Sint Maarten.
 - C 18 jaar of ouder en ingezetene van Nederland.
 - D 18 jaar of ouder en ingezetene van Sint Maarten.
- 1p 21 Sebastiaan is blij dat hij in een land woont waar hij het recht heeft om te stemmen.
Welke van de onderstaande landen heeft geen algemeen kiesrecht?
- A Colombia
 - B Noord Korea
 - C Verenigde Staten
- 1p 22 De mensen die door Sebastiaan en het volk rechtstreeks gekozen worden, maken deel uit van
- A de regering en controleren het parlement.
 - B het parlement en controleren de regering.
 - C pressiegroepen in het parlement.
- 1p 23 Noteer naast vrijheid van meningsuiting en persvrijheid nog een ánder grondrecht.

.....

Noodwet

Antilliaans Dagblad

Jaargang 17 nr. 113 - NAF 2.000/US\$ 1.15 incl. OB
Maandag 20 april 2020

Voorzitter CTDF
stapt direct op 2
Curoli: Scherp
financieel beleid 3
NOW geldt niet
voor de media 5
SXM verlengt
lockdown 14
Voorbereiden
op versoepeling 18

Noodwet in de maak

Curacao werkt in hoog tempo aan
Landsverordening uitzonderingstoestanden
Van een enar verhogingen
Wassenaar - Curacao heeft een Landsverordening uitzonderingstoestanden in de maak. Zo vermeent het Antilliaans Dagblad uit meerdere
wettelijke bronnen. Deze 'crisiswet' geeft de regering, in het bijzonder de premier, zeer vergaande bevoegdheden.

Maritieme groet met 3 schoten

Het Marineschip Zr.Ms. Zeland is op zaterdag 18 april aangekomen in Bonairaanse wateren, als onderdeel van de militaire bijstand in het Caribisch gebied. In verband

De noodwet geeft de regering wetten en regels om snel te kunnen handelen in geval van een noodtoestand.

De overheid heeft tijdens de Covid pandemie een aantal reclamefilmpjes gemaakt om de mensen bewust te maken

van de sociale afstand (social distance) waar mensen zich aan moeten houden.

- 1p 24 Door de filmpjes uit te zenden probeert de overheid het gedrag van mensen te beïnvloeden.
Op welke manier kan het gedrag van mensen beïnvloed worden door deze filmpjes?
- A door aandacht te besteden aan rechten en plichten.
 - B door nadruk te leggen op waarden en normen.
 - C door vooroordelen te bevorderen.

- 1p 25 Door de persvrijheid kreeg de noodwet veel publieke aandacht.
→ Wat houdt persvrijheid in?

.....
.....

Xiaomi

Telefoonfabrikant, Xiaomi, uit China is bezig om de eerste plek in telefoonland te veroveren. In India zijn de telefoons van dit merk al op de 1ste plek beland. Verder heeft het merk prijzen die vaak tot de helft goedkoper zijn dan een Samsung of een Iphone.

- 1p 26 Welke manier is het beste om zoveel mogelijk mensen in zo een kort mogelijke tijd te bereiken?
- A internet
 - B kranten
 - C radio
 - D televisie
- 1p 27 Van welke functie zal Xiaomi waarschijnlijk gebruik maken om de telefoons bekender te maken of te verkopen?
- A amusementsfunctie
 - B informerende functie
 - C socialiserende functie

- 1p 28 De bovenstaande poster is elke avond op de televisie te zien. Wat wil de overheid met deze poster zeggen?
- A mensen houden van uit eten gaan
 - B mensen moeten socialer worden naar elkaar toe
 - C mensen willen niet wachten op hun eten

De kijker kan via Netflix zelf kiezen welke serie of film hij op welk tijdstip wil bekijken. In 2020 kwam Disney met Disney+ met verschillende films, series en documentaires. Kijkers krijgen via hun account ook kijktips voor bepaalde programma's.

- 1p 29 Onder welke soort media valt het uitzendmedium Disney+?
- A audiovisuele media
 - B gedrukte media
 - C interactieve media

- 1p 30 Raya and the last dragon is een film van Disney+. Welk doel heeft deze film voor de kijker?
- A amusement
 - B educatie
 - C informerend
- 1p 31 Als iemand veel actionfilms kijkt dan krijgt hij van Netflix vaak kijktips om andere films te zien. Hoe komt dit advies tot stand?
- A door de kijkgeschiedenis van de kijker
 - B door de opleiding van de kijker
 - C door een bijzondere gebeurtenis voor de kijker

- 1p 32 Een groep mensen vindt dat Disney+ door hun programmering mensen indoctrineert (brainwasht) en manipuleert, om alleen naar Disney+ te kijken.
Hoe wordt deze theorie, waarvan Disney+ volgens deze mensen gebruik maakt, ook wel genoemd?
A agendatheorie
B injectienaaldtheorie
C multi-step-flow theorie

Politieke partijen en wat ze inhouden

Genaro heeft een nieuwe politieke partij Pro Change opgericht omdat hij het niet eens is hoe het parlement functioneert. Tijdens de verkiezingen wint zijn politieke partij twee zetels in het parlement. Eén van de hoofddoelen van Pro Change is om het openbaar vervoer te verbeteren.

- 1p 33 Volgens de trias politica zijn er drie machten om een land te besturen. Tot welke macht behoort het parlement?
A de rechterlijke macht.
B de uitvoerende macht.
C de wetgevende macht.
- 1p 34 Welke van onderstaande groepen zal het meest geholpen worden als het openbaar vervoer wordt gemoderniseerd?
A burgers
B media
C regeringspartijen
- 2p 35 Omcirkel in de onderstaande zinnen de juiste vetgedrukte woorden.
- In het Koninkrijk der Nederlanden heeft elk autonoom land een eigen **parlement / Koninkrijksparlement**
 - De ministers worden voorgedragen door **de politieke partijen / de gouverneur**